

גליין

365

פרשת בא תשפ"א

ולאחר מכן מוסיף: "יש עוד משהו שאתה צריך? בבקשה, קח" ... הרי חז"ל (בכורות ה:) אומרים, שלא היה אדם אחד מישראל שלא יצא עם פחות מתשעים חמורים לובים טעונים בכספה וזהבה של מצרים...

איך קרה דבר כזה? איך ייתכן שהמצרים שכל כך שנוא אותנו, יותר ממה שאנחנו שונאים את הערבי שדפק בדלת, הסכימו להשאיל ליהודים את כל כספם וזהבם, עד כדי כך שבני ישראל רוקנו את מצרים ועשו אותה כמצולה שאין בה דגים!?

התשובה היא: "וה' נתן את חן העם בעיני מצרים!" הקב"ה הינו שליט על החן! אם הוא רוצה שיהיה לאדם חן, יהיה לו חן גם אם זה מעל ומעבר לכל היגיון, גם אם זה לא נתפס בשכל האנושי!

וגם להיפך.

אם הקב"ה אינו נותן את החן לא יעזור כלום. גם אם תעשה את כל ההתייפויות שבעולם – לא יהיה לך חן!

לפני מספר שנים באתי לחנות כובעים לקנות שם קאפעלוטש [כובע]. עמדו שם שלושה בחורים - האחד היה מעוניין לקנות כובע, והוא הביא אתו את שתי החברות שלו, מסדר א' ומסדר ב', כדי שיראו איך הכובע עומד עליו... הרי צריך שהכובע יעמוד בדיוק 'ככה' ולא ככה... צריך לבדוק שהוא עומד מושלם, כמו הריבוע של התפילין...

מה אומר ומה אדבר? המוכר אמר לי שהם נמצאים כבר שעתיים בחנות...

שאלתי את הבחור לשם מה כל הסיפור הזה עם הכובע, והוא ענה לי: "מה כבודו רוצה? אני אוחז בשידוכים! איני יכול להיראות כמו ליצן! אני צריך להיראות במיטבי, אני צריך לשאת חן..."

אי! אי! אי! שוטה שבעולם! האם אתה בעל הבית על החן? האם אתה יכול ליצור חן? הקב"ה בעל הבית על החן! ברצונו יהיה לך חן וברצונו לא יהיה לך, גם אם תעשה את כל ההשתדלות!

גם את זאת ראו ביציאת מצרים: הקב"ה הינו בעל הבית על החן! נורא נוראות... [מתוך ספר 'יחי ראובן'-הגדש"פ]

וַיִּתֵּן ה' אֶת זֶן הָעָם בְּעֵינֵי מִצְרַיִם (יא, ג)

סח הגה"צ רבי ראובן קרלינשטיין זצ"ל: מן בעל 'הקהילות יעקב' 'הסטיפלער' זצוק"ל ביאר, כי ביציאת מצרים ראו שלטון נוסף של הקדוש ברוך הוא - ראו שה' יתברך בעל הבית על החן! אם הקב"ה נותן לאדם חן בעיני הבריות - יש לו חן בעיניהן, ואם הקב"ה אינו נותן - לא יעזור לו שום דבר! הוא לא יישא חן, גם אם יעשה את כל ההשתדלויות שבעולם לנשוא חן. לכן, רק מכיון שה' נתן את חן העם בעיני מצרים, לכן 'וישאילום וינצלו את מצרים' (יב, לו).

המצרים היו שונאים מושבעים של בני ישראל. הם ידעו היטב שכל המכות שניתנו על ראשם הם בגלל היידאלאך האלו... הם הבינו שכל הצרות נגרמות להם בגלל היהודים, ושנאו אותם בכל לבם!

הבה נתאר לעצמנו מצב מבעית שכזה: אני יושב בביתי, לפתע נשמעות דפיקות בדלת. אני פותח את הדלת ו... על המפתן עומד ערבי, א אראבער, עם כאפייה ושפם גדול... הנשמה שלי יוצאת מרוב פחד, ואני רץ לצלצל למשטרה: "הלו! הצילו! הצילו! ערבי בדלת שלי..."

לפתע אני שומע את הערבי אומר לי: "רגע! רגע! תירגע! אל תדאג! לא באתי, חלילה, לעשות לך רעה! בסך הכל באתי לבקש ממך טובה. כמובן, רק אם לא קשה לך. אני רוצה שתלווה לי 400 אלף שקלים לשבוע ימים. בתחילת השבוע הבא אחזיר לך את הכסף..."

האם יש מישהו שילווה לזו? על פי דרך הטבע אף לא אחד יסכים להלוות לו לא 400 אלף שקלים, לא 40 אלף שקלים, ואפילו לא ארבע מאות שקלים! כך יתנהג כל אחד ששכל ישר בקדקודו!

והנה, במצרים עומדים היהודים השנואים על פתח בתיהם של המצרים ובפיהם בקשה מוזרה: "מוחמד! תוכל להשאיל לי את שעון הזהב התלוי שם על הקיר? את השעון הכבד, שמשקלו עשרה קילוגרם זהב טהור, זה שירשת מסבא של סבא שלך?"

והמצרי משיב: "כן! בבקשה! בכבוד!"

וּיְקַחוּ לָהֶם אִישׁ שֶׁה לְבֵית אָבֹת שְׁה

לְבֵית (יב, ג)

טעם המצוה הזאת, בעבור כי מזל טלה בחדש ניסן בכוחו הגדול, כי הוא מזל הצומח, לכך ציוה לשחוט טלה ולאכול אותו, להודיע שלא בכוח מזל יצאנו משם אלא בגזרת עליון (פ' הרמב"ן)

דמו של אותו טלה ניתן על המשקוף והמזוזות ושמר על עם ישראל מהמשחית, ללמדנו שכשיהודי מאמין שהכל בגזרת עליון, יש כוח באמונה זו לשמור עליו ולהשפיע עליו ישועות.

* * *

מספר מגיד-המישרים, הרב חיים זאיד שליט"א: בואו ואספר לכם מעשה מדהים שאירע לי לאחרונה. ערכתי קניות בצרכנית 'יש חסד' ונעמדתי בתור לקופה לתשלום. מאחוריי נעמד יהודי יקר עם עגלה ודפק לי על הגב: "כבוד הרב היקר, האם אפשר לשאול שאלה?".

- "בבקשה".

- "איני נוהג להשתמש בויזה או בצ'קים ואני מחזיק באמתחתי רק מזמנים. והנה כעת, עשיתי קניות של כיבוד ומיני מתיקה לשבת ב-200 ש"ח כפי הסכום שהיה לי באמתחתי. אלא, שממש כעת, בעודי ממתין לתור בקופה אשתי מצלצלת אליי."

"עקב תשמע", היא אמרה, "תשאיר 100 ש"ח בצד, ותעשה את הקניות של 'עונג שבת' רק במאה ש"ח הנותרים".

"למה?", שאלתי.

- "כי כעת ניגש וועד הבית ואמר לי שהוא כבר מחכה זמן רב ל-100 ש"ח של ועד הבית, ואמר שאם לא ניתן זאת היום – זה גזל! אנא ממך, תקנה לכבוד שבת רק במאה ש"ח ואת השאר נעביר לוועד".

כעת שואל אותי היהודי: "מה לעשות הרב זאיד? – האם להוריד את המוצרים לכבוד שבת קודש לטובת וועד הבית, או להשתמש בכל הסכום לכבוד השבת, ולדחות את התשלום לוועד הבית למועד מאוחר יותר?".

שמעתי את דבריו ואמרתי לו: "בוודאי שאתה חייב לשלם מיד לוועד הבית - הרי זה גזל גמור. אך שמע לי, אם אתה באמת אוהב את השבת הקדושה ומעריך אותה, ובאמת רצונך לענג אותה ולשמח בה, תישאר בתור עם כל המוצרים ותצפה לישועת ה'. במידה ולא תזכה לישועה - תוריד חצי מהמוצרים, אך אם תאמין בה' ותרצה את עונג השבת באמת - בוודאי ה' יתן לך ותיוושע".

אורו עיניו משמחה והוא אמר לי: "אתה בטוח, כבוד הרב?".

- "השבת מבטיחה זאת, לא אני".

כך סיימנו את השיחה, והוא חזר לתור מתוך שמחה עצומה ואמונה בה' כי זכות שבת קודש תביא לו ישועות.

בינתיים, רואה אותי עוד יהודי וניגש אליי. אתם מבינים מה זה - רואים רב מוכר בסופר וכולם ניגשים לשאלה וברכה... זה מצוי.

- "הרב זאיד יש לי שאלה בהלכה".

"כן בבקשה, מקווה שאצליח לענות", השבתי. ואז הוא החל לספר: "הסתובבתי כעת כאן בסופר ומצאתי כרטיס של 'יש' המוטען ב-100 ש"ח כשאיני יודע של מי הוא - מה עליי לעשות?".

התלהבתי מהעניין ואמרתי לו: "כמובן שתנסה לעשות השבת אבידה. תיגש אל הקופה הראשית ותבקש שיכריזו שם שמי שאבד לו הכרטיס שיפנה אליך".

אותו בחור הלך לקופה הראשית, שם הכריזו כמה פעמים על הכרטיס האבוד, אך אף אחד לא בא לדרוש זאת. הוא חזר אליי שוב ושאל אותי מה לעשות.

"ע"פ ההלכה", השבתי לו, "כיוון שאין לדבר סימנים ואף ניסית להכריז - הרי אלו שלך. אבל אם אתה רוצה לשמוע לי ולעשות בזה חסד עצום - מאחוריי עומד בתור יהודי יקר שחסרים לו 100 ש"ח לקניות לשבת. אם תשמע לי, תשמח אותו ותיתן לו את זה בלא שידע ששלחתי אותך ובוודאי תעשה בכך דבר גדול".

"בשמחה כבוד הרב, תודה על העצה", הוא השיב.

הוא ניגש אל היהודי מאחוריי ואמר לו בטבעיות: "תשמע ידידי, מצאתי פה כרטיס של מאה שקלים ואני לא יודע של מי הוא, אולי תיקח אותו בשבילך?".

אותו יהודי מאחוריי שהמתין לישועת ה' קפץ משמחה: "באמת?... ואוו, תודה רבה לך! שה' יברך אותך!".

הוא לקח את הכרטיס וקנה את כל המוצרים ב-200 ש"ח כשהוא מותיר אצלו מאה שקלים לתשלום החוב לוועד הבית.

הוא יצא מהסופר צוהל ושמח, מתקשה להאמין לישועה הגדולה ואמר לי: "הרב זאיד, אתה לא תאמין מה קרה לי. זה סיפור השגחה פרטית מופלאה. האמנתי במה שאמרתי, עמדתי בתור והתחלתי לשנן ללא הרף כי השבת היא מקור הברכה, והרי אמרו חז"ל כי 'כל מזונותיו של אדם קצובין לו מראש השנה ועד ראש השנה, חוץ מהוצאות שבת וימים טובים, ושליחת בניו לתלמוד תורה - שאם הוסיף, מוסיפין לו'. שיננתי שמה שאני קונה לשבת זה לא ממה שיש לי, אלא זה מאוצר של מתנת חינוך שה' נותן למי שמענג את השבת, אשר היא מקורן של כל הברכות והשפע הגשמי

והרוחני, ואז לפתע ניגש אליי אותו אדם ומגיש לי כרטיס טעון בסכום שהיה חסר לי בדיוק. איזו השגחה פרטית, חבל שלא ראית את זה. אתה חייב לספר את זה בהרצאות שלך!"

ואני חייכתי בהתלהבות ועשיתי עצמי כמי שאינו יודע כלל מכל העניין. אך דבר אחד ידעתי, כי לא ממני באה לו הישועה, אלא מכוח אמונתו בקדושת השבת ובמעלתה, אשר היא זו ששילמה לו, כי 'כל המענג את השבת - נותנין לו נחלה בלא מיצרים'. [מתוך 'טוב לחסות בה']

וְהַגִּדְתָּ לְבִנְךָ בַּיּוֹם הַהוּא (יג, ז)

מצוה זו מובאת בתורה ארבע פעמים - כנגד ארבעה בנים, ללמדנו שאת כל אחד מהבנים שעליהם דיברה התורה צריך לחנך באופן שונה - 'חנוך לנער על פי דרכו, גם כי יזקין לא יסור ממנה' (משלי כב, ו).

* * *

סיפר הגה"צ רבי אהרון טויסיג שליט"א: שח לי המחנך הדגול הרב רוזנשטיין ז"ל, מנהל תלמוד תורה 'רזי לי', שהיה מביא את התלמידים להיבחן אצל מרן ה'חזון איש' צוק"ל וראה שם הנהגות מופלאות.

בראש ובראשונה, בנוהג שבעולם שהרב הבוחן - ופה הרי מדובר בגאון הדור, רבן של ישראל, שר התורה והיראה - יושב בראש והתלמידים לפניו. ואילו כאן היה ה'חזון איש' צוק"ל יושב על הספסל בין התלמידים שלימינו ולשמאלו ומולו, כשווה בין שווים. תמה בפניו, העיר על כבוד התורה, וה'חזון איש' הפטיר בענוות קדשו בדברי הגמרא: "כגון זה, פתח פיך לאילם (משלי לא, ח) הוא". לפעמים, מרוב מורא ופחד [ודאי הבין שהסבירו להם לפני מי הם עומדים, הכבירו מילים בגדלותו ורוממותו] הם נרעשים ונפחדים וייראו לפצות פה. לכן הוא נוהג עמם בחברות וחמימות, להמיס חומות היראה, מורא הרב כמורא שמים.

והנקודה השניה, ה'חזון איש' היה כידוע מרא דכולא תלמודא והכל היה אצלו כמונח בקופסה בגדר - 'איזהו תלמיד חכם, כל ששואלין אותו בכל מקום ואומר' (שבת קיד.), ובעומק העיון והדקדוק בכל תג, ומעשה בבן ישיבה שלמד דברי התוספות ותמה על קושייתם ואריכות תשובתם. לכאורה, התירוץ פשוט ומובן וקושיא מעיקרא ליתא. עלה לבית ה'חזון איש'. מובן שמצאו עוסק בסוגיא אחרת, במסכת אחרת. בכל זאת, שאל. שמע ה'חזון איש' בכובד ראש, אכן קושיא קשה כברזל. קם ממקומו, והחל להלך בחדר עם הבחור, הלך ושוב. "קושיא נפלאה. אם זו הקושיא, הלוא התשובה פשוטה ומובנת מאליה. אכן, ודאי. אבל לכשנעיין אפשר לשאול כאן קושיא נוספת, כזו וכזו..."

הבחור השתאה. איך לא עלה בדעתו, וגם לא בדעת התוספות... ואם כך נשאל, שוב אין התשובה הזו מספקת,

הלוא כן? אבל, ודאי, אם זו הייתה כוונת התוספות היו צריכים לשאול בצורה כזו וכזו. מוסכם. על כל פנים, התשובה הארוכה של התוספות עונה גם על השאלה הזו.

הבחור נרעש. כזו גאונות, ואופקים חדשים נפתחו לו. ה'חזון איש' ממש הודה לו על שאלתו, והוא שב לישיבה. פתח את הגמרא לשנן את מה ששמע, ונוכח שבחפזו לא דייק בדברי התוספות, והם אמנם שואלים בנוסח שהציע ה'חזון איש'. אלא שבעדינותו, ומשום שחס על כבודו, לא אמר: "ייתי ספר ונחזה", ולא העמידו על טעותו, אלא נקט באופן מחוכם בקנין תורה של 'מעמידו על האמת, מעמידו על השלום' (אבות פ"ו מ"ו)!

גם בבחינת התלמידים נזהר כל כך בכבודם, ושאל שאלות קלות שכל אחד, גם בעל הבנה שטחית וגם נער חולמני, יכול לענות עליהן. ואם ענו תשובות שגויות היה מתקן כלאחר יד, ומנחה לתשובה הנכונה ומשבח עליה. ובכלל, להשקפתו לא בא המבחן כביקורת על העבר, אלא כהמרצה לעתיד, לעודד ולדרבן. כל זה סיפר לי הרב רוזנשטיין כהקדמה לסיפור הבא...

בשנת תש"ג הגיעו לארץ ילדי טהרן. כאלף ילדים מפולין, רובם יתומים, פליטי מלחמת העולם הנוראה, שהגיעו דרך רוסיה לאיראן. רובם מבתי חרדים. לדאבון הלב, חלק קטן בלבד זכה להיקלט במוסדות חינוך תורניים. הפרשה הסעירה בשעתה ונותרה כאובה. מכל מקום, אחד מהם, נער כבן שנים עשרה, בא ללמוד בת"ת 'רזי לי'. הרב רוזנשטיין תהה על קנקנו. מה אפשר לדרוש מילד יתום, מסויט מאימי המלחמה, שלא פתח ספר במשך שנים. מבחינת ידיעותיו השתייך לכיתת דרדקים. אבל אי אפשר להשפילו כך. קיבלו לכיתת בני גילו שכבר שחו בים התלמוד, ושכר עברו אברכים שיקדמוהו.

לא ארכו הימים והרב רוזנשטיין ליווה את הכיתה למבחן אצל ה'חזון איש'. היה בדעתו לומר למרן החזו"א, בחשאי כמובן, שנער פלוני הוא מילדי טהרן, זה עתה התקבל ואינו כשיר להיבחן. אבל בהתרגשות ובתכונה הרבה הדבר נשכח ממנו וה'חזון איש' כבר הושיבם סביב השולחן וישב ביניהם וכבר איחר את המועד... האחד נשאל וענה, וה'חזון איש' כל כך נהנה ושיבח את התשובה והרחיב בה, הכביר דוגמאות וחילק ביניהן והיו הדברים מאירים ושמחים. שאל נער נוסף, והתשובה קלחה. "ומה אם יהיה המקרה שונה במקצת", שאל בתור 'חומר למחשבה'. והאמת, התשובה מדויקת מדברי התוספות. "הבה נשמע", אמר לתלמיד החדש. אפשר היה לחתוך את השקט בסכין. הבחור ישב נבוך, לא ידע מה קא אמרי רבנן... וה'חזון איש' מבהיר: הנה, אמרנו כך וכך. אם נוסף עוד פרט, הרי ישתנה המבט... אבל... שום מבט לא השתנה, מבטו של הילד נשאר זגוגי כשהיה. ה'חזון איש' קלט שיש כאן בעיה. בנימה אבהית אמר בעצמו את התשובה, סיכם את העניין, מבלי להתיק מבטו מעיניו הבחור. כשסיים, אמר: "תביא בקשה

מסכת קידושין". הבחור קם, ניגש לארון והביא את המסכת.
"בוא, שב נא לידי" זזו, פינו לו מקום.

פתח ה'חזון איש' בדף ל ע"ב והקריא, כשהוא מסביר משפט אחרי משפט: "תנו רבנן", חכמים למדו, "ושמתם", בקריאת שמע נצטוונו על לימוד התורה, "ושמתם את דברי אלה על לבבכם ועל נפשכם" (דברים יא, יח). הגמרא דורשת לשון נוטריקון: "סם תם", היינו רפואה מושלמת, "נמשלה תורה כסם חיים". משל לאדם שהיכה את בנו מכה גדולה והניח לו רטייה על מכתו. ואמר לו: "בני, כל זמן שהרטייה הזו על מכתך אכול מה שהנאתך ושתה מה שהנאתך ורחוץ בין בחמין בין בצונן, ואין אתה מתיירא. ואם אתה מעבירה, הרי היא מעלה מוגלה". כך הקדוש ברוך הוא אמר להם לישראל: "בני, בראתי יצר הרע ובראתי לו תורה תבלין. ואם אתם עוסקים בתורה אין אתם נמסרים בידו, שנאמר: "הלוא אם תיטיב, שאת" (בראשית ד, ז) [ופירש רש"י: אם תעסוק בתורה שנקראה 'לקח טוב' (משלי ד, ב), תתנשא על יצרך]. ואם אין אתם עוסקים בתורה אתם נמסרים בידו, שנאמר (בראשית ד, ז) "לפתח חטאת רובץ". ולא עוד, אלא שכל משאו ומתנו [של היצר הרע] בך, שנאמר (שם) "ואליך תשוּקתו". ואם אתה רוצה אתה מושל בו, שנאמר (שם) "ואתה תמשול בו"... החזון"א קרא והסביר באופן מתוק מדבש ונפת צופים. כשסיים קירב את הגמרא הפתוחה אל הנער. "הבנת", שאל ברוך. הנער הנהן בראשו.

"אז תחזור, בבקשה", והצביע על תחילת הקטע. והנער, כאילו למדו בחברותא, כאילו אין כאן מנהל וחברים, רק הוא וה'חזון איש' והעיניים המאירות והחום הקורן. קרא והסביר, וה'חזון איש' אינו גורע ממנו עיניו. והעיניים מדברות, מתפעלות, מדרבנות, תומכות, אהבות, מביעות אמון, מעודדות.

הוא סיים לקרוא את הקטע, וה'חזון איש' יצא מגדרו: "לא ייאמן! פעם אחת שמעת, וכזה קטע ארוך, וכבר חזרת בכזו רהיטות! מובטחני בך שתהיה לגדול בישראל!". אח, כמה קרנו פניו! כמה עלתה קרנו בעיני בני כיתתו!

חלפו כמה שנים. כידוע, מתחילים את ההקפות של ליל שמחת תורה בישיבת פוניבז' לאחר סעודת החג. בני ברק היתה אז עיירה קטנה, והרב רזנשטיין עלה להיכל הישיבה לשמוח עם תלמידיה בשמחת התורה. יש קהילות בהן מוכרים את אמירת פסוקי "אתה הראת" שלפני ההקפות בסכומי כסף נכבדים לצרכי מצווה או לקופת הקהילה. בישיבה מוכרים את הפסוקים בדפי גמרא אותם מתחייבים הזוכים ללמוד בשנה הקרובה בנוסף לסדרי הישיבה. פתחו במאה ועלו למאתיים, לשלוש מאות וארבע מאות. "חמש מאות" קרא בחור, זכה. שמו הוכרז, נשמע מוכר. נקרא לעלות ולומר פסוקו והרב רזנשטיין נרעש: אכן, הבחור ההוא, מילדי טהרן. לא יכול להיות. הרי לא ידע צורתא דשמעתא, לא היה לו סיכוי לשרוד בישיבה קטנה בלי התמיכה שהמנהל ארגן עבורו בתלמוד תורה. איך הגיע

לפוניבז', שאלה אחת. ויתירה מזאת, איך הרהיב לקבל על עצמו לימוד חמש מאות דפי גמרא בנוסף לסדרי הישיבה!

'חייב אדם להקביל פני רבו ברגל' (סוכה כז:). והרב רזנשטיין עלה למחרת לבית ה'חזון איש'. שאל: "הרב זוכר את אותו מאורע?".

"ודאי, איך אפשר לשכוח", השיב לו ה'חזון איש'.

- "ובכן, אמש ראיתי את הבחור בפוניבז', וקנה אמירת 'אתה הראת' בחמש מאות דפי גמרא. היאומן?!"

אמר ה'חזון איש': "בערב החג שלח הרב מפוניבז' שרצונו להיוועד עמי באסרו חג. אשתדל לברר את העניין".

למחרת היום הגיע אחד מתלמידי ה'חזון איש' להרב רזנשטיין והודיע שנשלח לקרא לו. הרב רזנשטיין מיהר לבוא וה'חזון איש' אמר: "שאלתי את הרב מפוניבז'. שמע את שם הבחור, והכביר בשבחו: לא פסיק פומיה מגרסא, וכבור סוד שאינו מאבד טיפה. חמש מאות דף? מילתא זוטרתא היא לגביו!".

המילים נעתקו מפי הרב רזנשטיין. הלוא הבחור לא ידע מאומה!

שאל החזון איש: "הזוכר אתה איזה דף למדנו?".

- "ודאי, וכי אפשר לשכוח? קידושין דף ל:".

"ובכן, באותו עמוד כתוב שדברי תורה נמשלו לאש, שנאמר: 'הלא כה דברי כאש נאום ד', וכפטיש יפוצץ סלע' (ירמיה כג, ט). טבע האש לשנות לשרוף ולאכול - 'היחתה איש אש בחיקו, ובגדיו לא תישרפנה' (משלי ו, כז). הבחור קרא קטע גמרא ונפשו הזדככה ולבו נפתח. יש בגמרא קדושה מיוחדת, 'הוא יפתח לבנו - בתורתו', על ידי תורתו! 'וישם בלבנו' על ידה 'אהבתו ויראתו'. הבחור קרא דברי הגמרא, והיה לאדם אחר! ומי יודע", הוסיף ה'חזון איש' - "אם התנאים הקדושים שגרסו ברייתא זו לא כיוונו אליו ברוח קדשם!".

והסיפור לא הסתיים. הרב רזנשטיין סיפר, שכעבור כמה שנים נקלע לישיבה, וראה שנושאים ונותנים ומפלפלים בדברי אחד המחברים האחרונים. התעניין, וראה שהמחבר הוא אותו נער מניצולי טהרן. סיפרו שהקים בית נאמן והוא מרביץ תורה בישיבה נודעת ומחבר ספרים בהיקף בקיאות ועומק העיון ובהירות עצומה, והם אבן יסוד בלימוד הסוגיה. במשך השנים חיבר סדרת ספרים על כל המסכתות הישיבתיות, ויש לו תלמידים אינספור מפיו ומפי כתבו.

"רק לחשוב", אמר לי הרב רזנשטיין, "רק לחשוב מה היה, לו היה ה'חזון איש' מתעלם ממנו במבחן! לא לעג ודחיה, חס וחלילה, רק השלמה עם אי ידיעתו, וחוסר התייחסות!".

[מתוך ספר 'מקרבן לתורה-הגדש"פ]